

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **M. R.**, zastoupeného JUDr. Tomášem Čejnou, advokátem, se sídlem Dr. Skaláka 10, Přerov, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, a) týkající se žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KUOK 131959/2011, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 1/2012 – 93, b) týkající se žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KUOK 132562/2011, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 5/2012 - 79, c) týkající se žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KUOK 132561/2011, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 4/2012 - 79, d) týkající se žaloby proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KUOK 132558/2011, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 3/2012 - 79,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 1/2012 - 93, **se ruší**.
- II. Rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KUOK 131959/2011, a Magistrátu města Přerova ze dne 10. 10. 2011, č. j. 81639/2011/PRR, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.
- III. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 5/2012 - 79, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- IV. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 4/2012 - 79, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

- V. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 3/2012 - 79, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- VI. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 1/2012 – 93, a o žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KÚOK 131959/2011.
- VII. Ustanovenému zástupci žalobce, JUDr. Tomáši Čejnovi, advokátovi, se sídlem Dr. Skaláka 10, 750 00 Přerov, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci, ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 1/2012 – 93, a o žalobě proti rozhodnutí Krajského úřadu Olomouckého kraje ze dne 30. 11. 2011, č. j. KÚOK 131959/2011, ve výši 3.354 Kč, která je splatná do 60 dnů od právní moci tohoto rozsudku z účtu Nejvyššího správního soudu.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

- [1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) byl nejméně od února 2011 zabezpečován Magistrátem města Přerova (dále též „správní orgán prvního stupně“) dávkou pomoci v hmotné nouzi – příspěvkem na živobytí. Správní orgán prvního stupně mu rozhodnutími ze dne 5. 4. 2011 a 16. 5. 2011 nepřiznal dávky mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného jednorázového výdaje, spočívajícího v zaplacení ubytování. Tato rozhodnutí odůvodnil tím, že ač stěžovateli skutečně tyto výdaje vznikly a nebyl schopen je uhradit z vlastních prostředků, současně byl vlastníkem rodinného domu na T. ulici 7, P., který mohl k bydlení užívat. Vlastníkem tohoto domu se stěžovatel stal na základě rozhodnutí v dědickém řízení, které nabylo právní moci dne 9. 12. 2010.
- [2] Orgán pomoci v hmotné nouzi (správní orgán prvního stupně) se stěžovatelem průběžně komunikoval a upozornil ho, že zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), předpokládá, že svůj majetek využije k bydlení, případně jinak, například jeho prodejem, tedy prokáže snahu zvýšit si svůj příjem vlastním přičiněním. V této souvislosti se dne 1. 6. 2011 stěžovatel dostavil k jednání před správní orgán prvního stupně, kde uvedl, že svůj rodinný dům na adrese T. 7, P., prodal. Předložil kupní smlouvu ze dne 25. 5. 2011 mezi ním a D. T., podle které byla stěžovateli uhrazena kupní cena nemovitosti ve výši 920.000 Kč připsáním na účet úschov advokáta JUDr. Vlastimila Šrámka. Správní orgán poté přípisem ze dne 28. 6. 2011, č. j. 5559/2011/PRR, vyzval stěžovatele k doložení převzetí finančních prostředků za prodej rodinného domu. Stěžovatel doložil dodatek k výše uvedené kupní smlouvě ze dne 27. 6. 2011, dle níž se advokát JUDr. Šrámek zavázal vyplatit částky 27.833 Kč a 15.964 Kč Finančnímu úřadu v Přerově a částky 110.560 Kč a 437.993 Kč na blíže nespecifikované bankovní účty. Stěžovatel dále doložil notářsky ověřené uznání dluhu ze dne 12. 1. 2009, v němž uznává svůj dluh ve výši 2.000.000 Kč vůči V. P. z titulu nevrácení půjčky poskytnuté mu dne 9. 5. 2005 podle smlouvy o půjčce na koupi bytu a zavazuje se jej uhradit nejpozději do 30. 11. 2010, a to jednorázově, převodem na bankovní účet věřitele.

- [3] Na základě těchto skutečností zahájil správní orgán prvního stupně oznámením ze dne 5. 8. 2011, č. j. 64943/2011/PRR, se stěžovatelem řízení ve věci odnětí příspěvku na živobytí od 1. 7. 2011 z důvodu změny celkových sociálních a majetkových poměrů stěžovatele, který měl obdržet finanční prostředky za prodej rodinného domu. V tomto řízení správní orgán prvního stupně vyslechl svědka D. T., který potvrdil, že za rodinný dům na adrese T. 7, P., uhradil 1.000.000 Kč, z toho 80.000 Kč realitní makléřce za zprostředkování a zbývajících 920.000 Kč zůstalo v advokátní úschově JUDr. Vlastimila Šrámka. Svědek JUDr. Petr Dutko uvedl, že ve sporu o určení práva ohledně společné štitové zdi zastupoval své klienty proti M. H., matce stěžovatele. Po smrti M. H. se stal jejím procesním nástupcem stěžovatel. Na základě rozsudku Krajského soudu v Olomouci č. j. 69 Co 137/2010 – 340 byl stěžovatel povinen uhradit náklady řízení ve výši 110.560 Kč, což dne 17. 6. 2011 učinil připsáním na účet JUDr. Dutka prostřednictvím JUDr. Vlastimila Šrámka. V. P. při výslechu vedeném dožádaným správním orgánem potvrdil, že částku 2.000.000 Kč si od něj půjčila matka stěžovatele M. H. na zakoupení bytu. Dále uvedl, že od stěžovatele obdržel částku 437.993 Kč bankovním převodem ze dne 15. 7. 2011 a částku 300.000 Kč, která mu byla předána osobně v hotovosti. Smlouvu o půjčce na koupi bytu ze dne 9. 5. 2005 však bez uvedení konkrétních důvodů nedoložil.
- [4] Na základě výše popsaného skutkového stavu správní orgán prvního stupně vydal dne 10. 10. 2011 čtyři rozhodnutí: rozhodnutím č. j. 81639/2011/PRR odňal stěžovateli příspěvek na živobytí; rozhodnutím č. j. 82111/2011/PRR nepřiznal stěžovateli dávku mimořádné okamžité pomoci na úhradu nezbytného výdaje – úhrady nákladů spojených s ubytováním za srpen 2011, rozhodnutím č. j. 82127/2011/PRR za září 2011 a rozhodnutím č. j. 82156/2011/PRR za říjen 2011. Za použití § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi nepovažoval stěžovatele za osobu v hmotné nouzi, neboť stěžovatel získal dostatek finančních prostředků na zabezpečení všech svých nezbytných potřeb z prodeje rodinného domu.
- [5] Proti těmto rozhodnutím správního orgánu prvního stupně podal stěžovatel odvolání ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje (dále též „správní orgán druhého stupně“), jenž je v záhlaví uvedenými rozhodnutími zamítl, neboť se v otázce toho, zda se stěžovatel nacházel ve stavu hmotné nouze, ztotožnil s argumentací správního orgánu prvního stupně. Uvedl, že dávky pomoci v hmotné nouzi nejsou určeny na úhradu dluhů, proto se při rozhodování o nich nepřihlíží k pohledávkám vůči příjemci. Finanční prostředky o výši 737 993 Kč, které stěžovatel získal v souvislosti s dědictvím po své matce a jež použil na splátku svého dluhu vůči V. P., považoval správní orgán druhého stupně za čistou hodnotu majetku, který patřil stěžovateli a mohl s ním svobodně disponovat. Pohledávka, na jejíž úhradu pak stěžovatel tento majetek použil, vznikla, respektive ji stěžovatel převzal v době, kdy neměl prostředky pro její uhrazení, přičemž nemohl předpokládat, že tyto prostředky získá. Za této situace nelze dle názoru správního orgánu druhého stupně připustit, aby z veřejných prostředků byly zajišťovány potřeby stěžovatele, jenž měl k tomu využít finanční prostředky získané prodejem domu.
- [6] Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2012 přešla na základě zákona č. 366/2011 Sb. působnost krajských úřadů rozhodovat o odvolání mj. ve věcech dávek pomoci v hmotné nouzi na Ministerstvo práce a sociálních věcí, stalo se tímto dnem ministerstvo procesním nástupcem žalovaného Olomouckého kraje [srov. § 69 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), podle kterého žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni, nebo správní orgán, na který jeho působnost přešla]. Krajský soud v Ostravě, pobočka v Olomouci a poté i Nejvyšší správní soud v řízení

o kasačních stížnostech proto nadále jako se žalovaným jednaly namísto Krajského úřadu Olomouckého kraje s Ministerstvem práce a sociálních věcí.

- [7] Proti shora uvedeným rozhodnutím Krajského úřadu Olomouckého kraje podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci (dále jen „krajský soud“), který usnesením ze dne 11. 1. 2012, č. j. 73 Ad 1/2012 – 8, vyloučil žaloby proti jednotlivým rozhodnutím Krajského úřadu Olomouckého kraje k samostatnému projednání a poté je v záhlaví označenými rozsudky zamítl. Přisvědčil přitom správním orgánům v tom, že osoba v hmotné nouzi má své hmotné prostředky použít přednostně na úhradu svých základních potřeb a výživy a nikoli k úhradě dluhů. Stěžovatelův dluh nebyl nijak zajištěn, tudíž stěžovatel nebyl žádným způsobem nucen závazek ihned uhradit z obdržené kupní ceny. Za své vlastní hospodaření musí nést každý osobní odpovědnost a nemůže ji přenést na stát ani nikoho jiného. Krajský soud s poukazem na § 75 odst. 1 s. ř. s. konstatoval, že na nyní posuzovanou věc neměla vliv ani skutečnost, že stěžovatel byl v době po 30. 11. 2011 uznán osobou v hmotné nouzi, a neshledal důvodnými ani další žalobní body, týkající se namítaných porušení řady ustanovení správního řádu a jiných předpisů.
- [8] Na tomto místě je třeba zmínit i procesní postup krajského soudu, který poté, co vyloučil žaloby proti jednotlivým rozhodnutím k samostatnému projednání, rozhodl u všech o postoupení věci jinému soudu pro místní nepříslušnost. Ke kasační stížnosti stěžovatele byla tato usnesení Nejvyšším správním soudem zrušena a věci byly vráceny krajskému soudu, aby jako místně příslušný soud v řízení pokračoval. Z důvodu povinného zastoupení v řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.) ustanovil Nejvyšší správní soud stěžovateli zástupcem advokáta, čímž byla fakticky konzumována povinnost krajského soudu rozhodnout o návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce, vznesená již v žalobě. Po vrácení věci krajskému soudu učinil tento vůči ustanovenému zástupci neformální dotaz, zda doplní ručně psanou žalobu podanou stěžovatelem, jejíž kopii a přepis přiložil. Zástupce stěžovatele poté doručil soudu podání, jímž výslovně doplnil žalobu pouze v části napadající rozhodnutí o odnětí příspěvku na živobytí (č. j. KUOK 131959/2011, vedené pod sp. zn. 73 Ad 1/2012) o argumentaci, že stěžovateli neměla být odňata dávka v hmotné nouzi, když z výtěžku prodeje dědictví po matce uhradil její dluhy a dluhy své, jež ale vznikly v souvislosti s péčí o ni, a splnil tak svou zákonnou povinnost. Kdyby nebyl nucen vynaložit získané peníze na umoření dluhu, použil by je na úhradu svých potřeb. Krajský soud po ústních jednáních ve všech věcech téhož dne vynesl čtyři rozsudky, založené na stejném právním názoru (viz předcházející odstavec).

II. Obsah kasační stížnosti

- [9] Stěžovatel kasačními stížnostmi napadl všechny shora uvedené rozsudky; u Nejvyššího správního soudu se vedla řízení sub a) pod sp. zn. 6 Ads 95/2013, sub b) pod sp. zn. 6 Ads 96/2013, sub c) pod sp. zn. 6 Ads 97/2013 a sub d) pod sp. zn. 6 Ads 98/2013. Protože kasační stížnosti stěžovatele směřovaly proti rozsudkům krajského soudu vydaným v samostatných řízeních, která spolu úzce skutkově souvisejí, Nejvyšší správní soud usnesením ze dne 16. 1. 2014, č. j. 6 Ads 95/2013 – 5, všechna tato řízení spojil ke společnému projednání. Stěžovatel měl závěr krajského soudu za nesprávný a v rozporu s právními předpisy. Stěžovatel formou uznání dluhu dobrovolně převzal dluh své matky, aby měla klidné stáří a existence dluhu ji neznepokojovala. Po její smrti na něj v dědickém řízení přešlo vlastnictví k rodinnému domu, který ihned prodal, aby tento dluh splatil. Pokud by tak neučinil, dům by se stal předmětem exekuce a pravděpodobně i dražby, což by snížilo jeho kupní cenu a poškodilo věřitele. Stěžovatel je toho názoru, že prodejem rodinného domu a splacením dluhu plnil svou zákonnou

povinnost. Z tohoto jednání neměl žádný majetkový prospěch, bylo v souladu s dobrými mravy, vedeno čestným úmyslem splnit povinnost dlužníka a syna, který se ve stáří postaral o svou matku. Stěžovatel konstatoval, že veškeré finanční prostředky neprodleně odevzdal věřitelům, byl nadále osobou v hmotné nouzi a řádným žadatelem o dávku pomoci v hmotné nouzi. Namítl, že názor krajského soudu koliduje s jeho povinností řádně a včas splatit dluh; pokud by dluh řádně a včas nesplatil, mohl se vystavit nebezpečí trestního stíhání. Požádal Nejvyšší správní soud, aby k právním normám přihlédl zejména z hlediska teleologického výkladu, tedy přihlédl k hodnotám, k jejichž naplnění a ochraně právo směřuje, čímž měl na mysli zejména dobrou víru a čestný úmysl při plnění jeho zákonných povinností. V doplnění kasačních stížností ze dne 3. 2. 2014 stěžovatel pouze dodal, že soud rozhodoval na základě domněnek, že původní půjčka byla stěžovatele, ačkoliv svědek V. P. sdělil, že byla stěžovatelovy matky, a i správní orgán to vzal za prokázané.

[10] Žalovaný svého práva vyjádřit se ke kasačním stížnostem nevyužil.

III. Právní posouzení Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud se kasačními stížnostmi zabýval nejprve z hlediska splnění formálních náležitostí. Konstatoval, že stěžovatel je osobou oprávněnou k podání kasačních stížností, neboť byl účastníkem řízení, z nichž napadené rozsudky krajského soudu vzešly (§ 102 s. ř. s.). Kasační stížnosti byly podány včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). Podmínka povinného zastoupení ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. je také splněna. Kasační stížnosti jsou tedy přípustné. Nejvyšší správní soud poté posoudil jejich důvodnost a zkoumal přitom, zda napadené rozsudky netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Dospěl k závěru, že kasační stížnosti jsou důvodné, i když ne všechny ze stejného důvodu.

III. A/ Posouzení kasačních stížností proti rozsudkům ad b), c), d)

[12] Nejvyšší správní soud z obsahu předložených soudních spisů zjistil, že žaloba ze dne 4. 1. 2012, jíž stěžovatel napadl všechna související správní rozhodnutí, neobsahovala zákonné náležitosti, konkrétně řádné žalobní body [§ 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Podle rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005 - 58, publikovaného pod č. 835/2006 Sb. NSS (všechna zde citovaná rozhodnutí zdejšího soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz) je žalobce povinen vylíčit, *jakých konkrétních nezákonných kroků, postupů, úkonů, úvah, hodnocení či závěrů se měl správní orgán vůči němu dopustit v procesu vydání napadeného rozhodnutí či přímo rozhodnutím samotným, a rovněž je povinen ozřejmit svůj právní náhled na to, proč se má jednat o nezákonnosti. Právní náhled na věc se přitom nemůže spokojit toliko s obecnými odkazy na určitá ustanovení zákona bez souvislosti se skutkovými výtkami.* Tvzení představující pouhý výčet porušených ustanovení správního řádu, občanského zákoníku, občanského soudního řádu, Listiny základních práv a svobod, „Evropské úmluvy“, námitku zneužití a překročení správního uvážení, nezákonnost, nicotnost, hrubé právní vady, nedodržení správních postupů a lhůt a zmatečnost, nemohou být pro absenci uvedení konkrétních skutečností spojených s případem stěžovatele považovány za řádné žalobní body.

[13] Krajský soud tedy pochybil tím, že žalobu ze dne 4. 1. 2012 doplněnou podáním ze dne 17. 2. 2012 (originál založen ve spise zn. 73 Ad 4/2012 na č. l. 19) považoval za projednatelnou a rozhodl o ní rozsudky, aniž by předtím využil postupu předvídaného § 37 odst. 5 s. ř. s., tj. vyzval žalobce k odstranění vad podání, stanovil mu k tomu lhůtu a připojil poučení o následcích jejímu nevyhovění. Navíc došlo i k tomu, že v rozsudcích

č. j. 73 Ad 3/2012 - 79, 73 Ad 4/2012 - 79 a 73 Ad 5/2012 - 79 se soud vypořádává kromě (nedostatečně) namítaných procesních pochybení správních orgánů i s argumentací, která ve vztahu k napadeným správním rozhodnutím nebyla vůbec uplatněna (např. že po úhradě dluhů svých a matky neměl žádné prostředky, že dodržení jednoho zákona mu bylo na újmu podle jiného zákona – viz odstavec [43] rozsudku č. j. 73 Ad 3/2012 – 79 i 73 Ad 4/2012 – 79 a totéž v nečíslovaném odstavci na straně 13 rozsudku č. j. 73 Ad 5/2012 - 79). Důvody uvedené v doplnění žaloby ze dne 6. 12. 2012 ve věci sp. zn. 73 Ad 1/2012 totiž vztáhl i k ostatním projednávaným věcem, ačkoli pro to nebyl vzhledem k jednoznačné formulaci doplnění žaloby (proti jedinému správnímu rozhodnutí) podklad.

- [14] Nejvyšší správní soud v tomto pochybení shledal naplnění důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Jednak proto, že postup krajského soudu, který neodstranil vady žaloby postupem podle § 37 odst. 5 s. ř. s. a o nezpůsobilé žalobě věcně rozhodl, představuje tzv. jinou vadu řízení, jež mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé, a rovněž proto, že napadené rozsudky ad b), c), d) se opírají o právní posouzení důvodů, jež v žalobě nebyly vůbec uplatněny. Jelikož ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s. s tím výslovně počítá, zrušil Nejvyšší správní soud z uvedených důvodů jmenované rozsudky krajského soudu, i když to nebylo kasačními stížnostmi namítáno, tj. z úřední povinnosti.

III. B/ Posouzení kasační stížnosti proti rozsudku ad a)

- [15] Vzhledem k tomu, že rozsudky krajského soudu ad b), c), d) byly zrušeny pro vady řízení před krajským soudem, posoudil Nejvyšší správní soud důvodnost pouze jediné kasační stížnosti, a to té směřující proti rozsudku ad a), tj. rozsudku ze dne 27. 11. 2013, č. j. 73 Ad 1/1012 – 93. Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že ji podává z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. Z jejího obsahu nicméně plyne, že je tvrzen pouze důvod dle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné právní posouzení. Subsumpce kasačních důvodů pod konkrétní písmena § 103 odst. 1 s. ř. s. je však věcí právního hodnocení věci kasačním soudem a nezakládá tedy nedostatek návrhu (k tomu srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 1. 2004, č. j. 2 Afs 7/2003 – 50, publikovaný pod č. 161/2004 Sb. NSS).
- [16] V nyní posuzované věci byl stěžovateli odňat příspěvek na živobytí, jenž je podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi dávkou v systému pomoci v hmotné nouzi a představuje provedení v čl. 30 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) zaručeného práva každého, kdo je v hmotné nouzi, na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek.
- [17] Podle § 2 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi se osoba nachází v hmotné nouzi, není-li dále stanoveno jinak, *jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení průměrných nákladů na bydlení (§ 9 odst. 2) nedosahuje částky živobytí (§ 24), přičemž si nemůže tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů vlastním přičiněním a zabezpečení jejich základních životních podmínek je tak vážně ohroženo.*
- [18] Správní orgány i krajský soud vyložily a aplikovaly ve svých rozhodnutích § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi ve znění účinném k datu vydání napadených správních rozhodnutí, jenž zní: *Orgán pomoci v hmotné nouzi může v odůvodněných případech určit, že osobou v hmotné nouzi není osoba, jejíž celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že jí mohou i po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení zaručit dostatečné zajištění její výživy a ostatních základních osobních potřeb a toto zajištění lze na ní spravedlivě žádat.* Smyslem tohoto ustanovení je vyloučit z okruhu

osob naplňujících podmínku hmotné nouze takové osoby, jejichž příjmy sice nedosahují částky živobytí, avšak žijí v takových sociálních a majetkových poměrech, že je nelogické a nespravedlivé poskytovat jim podporu ze státních prostředků. Takové osoby totiž ve skutečnosti nejsou v hmotné nouzi a nepotřebují od státu pomoc nezbytnou pro zajištění jejich základních životních podmínek.

- [19] Celkovými majetkovými poměry se rozumí *hodnota movitého a nemovitého majetku vycházející z jeho zjištěné ceny, kterého lze využít ihned, popřípadě po určité době, pro zvýšení příjmu, a to jak krátkodobě k překlenutí přechodného stavu hmotné nouze, tak dlouhodobě, pokud nelze využít jiné možnosti. Z movitého a nemovitého majetku, uvedeného ve větě první, je vyloučen majetek, jehož prodej nebo jeho jiné využití nelze po osobě vyžadovat* (§ 15 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi).
- [20] Jedním ze základních zákonných předpokladů pro uznání za osobu v hmotné nouzi je skutečnost, že si posuzovaná osoba, popřípadě osoby s ní společně posuzované, nemohou zvýšit příjem vlastním přičiněním. Zvýšením příjmu vlastním přičiněním se rozumí zvýšení příjmu vlastní prací, řádným uplatněním nároků a pohledávek nebo prodejem či jiným využitím majetku a vyžaduje se za podmínek stanovených v § 11 až 14 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Osoba, která *prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním*, se přitom podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi nepovažuje za osobu v hmotné nouzi.
- [21] Správní orgány založily svá rozhodnutí na předpokladu (skutkovém zjištění), že stěžovatel disponoval po prodeji domu od června, resp. července 2011 částkou 737.993 Kč. To pokládaly za dostačující pro určení, že stěžovatel podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi nebyl osobou v hmotné nouzi. Prvostupňový ani druhostupňový správní orgán nezpochybovaly existenci dluhu stěžovatele vůči V. P., rozcházel se pouze v tom, zda vždy šlo o dluh stěžovatele (což z obsahu listiny zachycující uznání dluhu dovedl správní orgán prvního stupně) nebo zda byl původně matky stěžovatele a ten jej poté převzal (jak uvedl ve shodě s tvrzením stěžovatele žalovaný a bez jakýchkoli podkladů dodal, že tak stěžovatel učinil v době, kdy neměl prostředky na jeho uhrazení a ani nemohl předpokládat, že je získá). Žalovaný si přitom vystačil s tvrzením stěžovatele a listinou potvrzující uznání dluhu. O skutečnostech, jež byly zjištěny z výpovědi V. P., se vyjádřil na straně 6 napadeného rozhodnutí tak, že je nepovažuje za rozhodné pro posouzení věci, takže je zřejmě nezohlednil (existence dluhu 2.000.000 Kč, jenž byl původně matky stěžovatele, obdržení částky celkem 737.993 Kč, zčásti převodem a zčásti v hotovosti, od stěžovatele na jeho úhradu). Oba správní orgány rovněž měly za zjištěné, že stěžovatel uhradil do rukou V. P. část dluhu z obdržené kupní ceny domu. Z toho pak dovedly, že stěžovatel není osobou v hmotné nouzi, protože získal dostatek prostředků na zabezpečení nezbytných potřeb, tzn. jeho „sociální a majetkové poměry jsou dostačující“. Opřely se při tom o § 3 odst. 4 zákona o hmotné nouzi, jak byl citován výše.
- [22] K závazku stěžovatele vůči V. P. správní orgán druhého stupně pouze shrnul, že tento dluh podle tvrzení stěžovatele a sdělení V. P. (ač na jiném místě deklaroval jeho irelevanci) vznikl stěžovatelově matce, přičemž smlouva o půjčce ze dne 9. 5. 2005 nebyla doložena a tato pohledávka nefiguruje ani v usnesení o dědictví po matce stěžovatele. Krajský soud přejal závěry správních orgánů, že se dluh již před prodejem nemovitosti vázal na osobu stěžovatele a nikoliv jeho matky. S úvahou hodnotící jednání stěžovatele, jímž veškeré obdržené prostředky použil na úhradu dluhů, jako chybné, mající za následek odnětí předmětné dávky, však Nejvyšší správní soud nemůže souhlasit. Je totiž naprosto neudržitelný závěr, že uspokojení vlastních základních potřeb má přednost před úhradou splatného dluhu penězi pocházejícími z prodeje zděděného majetku, nejde-li o dluh zajištěný

(vůči finančnímu úřadu) či přímo zděděný nebo bezprostředně spojený s osobou zůstavitele (náklady prohraného vlekého soudního sporu vedeného matkou stěžovatele a ukončeného krátce po její smrti).

- [23] Při vážení důvodnosti kasační stížnosti je namíste zmínit závěry již dříve vyslovené v rozsudku Nejvyššího správního soudu (ze dne 31. 5. 2006, č. j. 6 Ads 43/2005 – 51, jenž se sice týká již zrušeného zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, avšak velmi podrobně se zabývá ústavními aspekty odnětí dávky v hmotné nouzi), jež lze plně vztáhnout na nyní posuzovanou věc. Dle závěrů citovaného judikátu nelze při posuzování podmínek pro odejmutí dávky pomoci v hmotné nouzi „(...) odhlédnout od ústavní direktivy, která zní: stát je povinen zajistit takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek v situaci, kdy je kdokoliv v hmotné nouzi. Pokud takovou pomoc stát zajistit odepře, pak jde o situaci, kterou z hlediska osoby nacházející se v této situaci nutno posuzovat doslova jako 'ultima ratio'; jestliže je tento výraz v diplomatické řeči užíván k vyjádření faktu přerušení diplomatických styků, zde dává stát najevo, že s takovou osobou 'přerušuje' přátelský a napomáhající kontakt, neboť se dopustila takových zákonem definovaných jednání či opomenutí, že si prostě pomoc nezaslouží. Pokud pak zákon takový stav 'ultima ratio' připouští, musí se tak dít za podmínek, jež jsou definovány naprosto jasně a přehledně, logicky právně bezchybně a ve všech souvztažnostech právního řádu (...)“.
- [24] S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že správní orgány, potažmo krajský soud těmito požadavkům nedostály, neboť provedly ryze formální interpretaci zákona, přičemž rezignovaly zejména na pečlivé zvážení individuálních okolností daného případu, které jsou pro nyní posuzovanou věc rozhodující. Výklad na věc dopadajících ustanovení nesplňuje základní kritéria přiblížení se smyslu a účelu právní úpravy, byť i při zachování nezbytné ostražitosti vůči pokusům o zneužití systému sociálních dávek. Dle judikatury Nejvyššího správního soudu lze za odůvodněný případ ve smyslu § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi považovat např. situaci, kdy žadatel o dávku v hmotné nouzi sdělí správním orgánům neúplné a zkreslené údaje, čímž zamlčí svůj vlastnický vztah ke stavebnímu pozemku (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 3. 2013, č. j. 4 Ads 127/2012 – 34). Zde však správní orgány aplikovaly zmíněné ustanovení na situaci, kdy pokládaly za zjištěné, že stěžovatel místo toho, aby si ponechal výtěžek z prodeje zděděného majetku na saturaci svých potřeb, použil jej celý kromě dluhů spojených s osobou zůstavitelky i na úhradu svého vlastního dluhu vůči soukromé osobě.
- [25] V nyní posuzovaném případě si nelze nepovšimnout, že jednání stěžovatele, který z výtěžku z prodeje zděděného majetku, jak tvrdil, hradil dluh, není jednáním, s nímž by právní řád obecně spojoval negativní následky nebo vznik odpovědnostních vztahů; naopak jednal obecně dovoleným a právem preferovaným způsobem a jeho jednání je co do svého základu, zvolených právních prostředků i cíle či účelu, souladné s pravidly obecné morálky. Právní řád je totiž třeba vnímat a vykládat v celé jeho hmotě a šíři a vnímat v kontextu reálného života a pestrosti kombinací právních vztahů v něm vznikajících provázanost a širší souvislosti mezi jeho instituty. Zdejší soud považuje za nesprávný právní názor zastávaný správními orgány (a aprobovaný krajským soudem), na základě něhož stěžovateli výhradně kvůli řádnému plnění jeho soukromoprávních povinností odňaly příspěvek na živobytí, tj. ústavně zaručenou pomoc pro zajištění jeho základních životních podmínek. Nejvyšší správní soud je přesvědčen, že za shora popsaných okolností nebylo možné po stěžovateli spravedlivě žádat, aby rezignoval na řádné splnění své soukromoprávní povinnosti a upřednostnil na úkor věřitele úhradu svých vlastních potřeb. Pouhé konstatování, že prioritou osoby v hmotné nouzi je zajištění její základní výživy, nemůže obstát.

- [26] Hmotná nouze je sociální událost, konstruovaná právním řádem České republiky toliko pro určení podmínek pro naplnění čl. 30 odst. 2 Listiny. S ohledem na čl. 1 Listiny („*Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech.*“) nelze paušálně tvrdit, že by tato sociální událost měla tak zásadní přesah do soukromoprávních práv a povinností osoby, již se nedostává materiálního zajištění, že by ji bez dalšího pod hrozbou sankce omezila v plnění jejích dalších právních povinností vůči jiným subjektům práva. Pro zajištění rovnosti občanů v demokratickém právním státě je zajisté nepřijatelná situace, kdy k materiálním faktorům, které objektivně ztěžují plnou integraci osob v hmotné nouzi do společnosti, přistoupí ještě signál daný správními orgány, aby ostatní občané zvažovali, a pokud možno se vyhýbali, zakládání ekonomických a jiných vazeb s osobami v hmotné nouzi, neboť tyto osoby pod hrozbou odnětí základních prostředků k obživě v podstatě ani nebudou moci jakékoli své závazky plnit.
- [27] Lze jistě souhlasit s tím, že koncepce sociálního zabezpečení v České republice vychází z odpovědnosti jednotlivce za svou sociální situaci; toto pojetí vyjadřuje zákonodárce v důvodové zprávě k zákonu o pomoci v hmotné nouzi (srov. odst. 2 část B - Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy) a odpovídá východisku čl. 30 odst. 2 Listiny vymezujícím právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění pouze základních životních podmínek (tuto zásadu vtělil zákonodárce jako základní zásadu do § 1 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Zákon o pomoci v hmotné nouzi tím mimo jiné sleduje zabránění zneužívání dávkového systému hmotné nouze. Tento účel zákona však v žádném případě nelze redukovat na obecné konstatování, že k soukromým závazkům se při zjišťování podmínek přiznání dávek hmotné nouze nepřihlíží a tuto zjednodušenou premisu povýšit na univerzálně a mechanicky aplikovatelný princip. Je sice pravda, že v rozsudku ze dne 25. 10. 2007, č. j. 6 Ads 75/2006 – 87, jenž se sice týkal již zrušeného zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, avšak jeho závěry jsou použitelné i za současné právní úpravy, Nejvyšší správní soud konstatoval, že „ (...) *by bylo zcela v rozporu se smyslem a účelem zákona, kdyby správní orgány při posuzování sociální potřebnosti občanů (nyní podmínek hmotné nouze) přiblížely k nejhrůznějším dluhům a půjčkám*“, neboť by se do stavu hmotné nouze dostal každý, kdo by špatně vyhodnotil svou ekonomickou situaci a vypůjčil by si více, než by byl schopen splácet. Na nyní posuzovanou věc však závěry výše citovaného rozsudku bezesbytku vztáhnout nelze, neboť pro posouzení stavu hmotné nouze začal být stěžovatelův dluh vůči V. P. pro správní orgány relevantní až v okamžiku, kdy stěžovatel obdržel finanční prostředky za prodej zděděného domu. Předtím byl stěžovatel i dle názoru správních orgánů osobou v hmotné nouzi, neměl žádný příjem a existence jeho dluhu (byla-li správnímu orgánu známa) nebyla v jeho situaci žádným způsobem zohledňována. Proto nemůže být v rozporu se smyslem a účelem zákona ani situace, kdy stěžovatel použije výtěžek z prodeje zděděné majetkové hodnoty na splacení s ní úzce účelově svázaného dluhu. K existenci soukromých závazků u osob v hmotné nouzi se tak musí přihlížet pouze v souvislosti s účelem zákona a v kontextu konkrétních skutkových okolností.
- [28] Právní názor promítnutý do odůvodnění napadených rozhodnutí správních orgánů trpí i dalšími logickými nedostatky. Správní orgány, potažmo krajský soud, v podstatě tvrdí, že jakmile osoba v hmotné nouzi dostane do dispozice finanční prostředky, je povinna, bez ohledu na další okolnosti, použít je pro svou vlastní potřebu. I pokud Nejvyšší správní soud odhlédne od poukazů stěžovatele na morální rozměr převzetí dluhu stárnoucí a nemocné matky, lze konstatovat, že závěry správních orgánů jsou deficitní v tom, že nezohledňují všechny okolnosti, za nichž stěžovatel dle jím předestřené verze, již správní orgány ani soud nezpochybňovaly, nabytí dům, z jehož prodeje získal finanční prostředky. Za předpokladu, že si matka stěžovatele na koupi domu skutečně půjčila, stal by se tento dluh (pokud by jej stěžovatel od své matky nepřevzal) součástí dědictví a dům

by tak s největší pravděpodobností (odmítli-li by dědictví jako předlužené) nepřešel do vlastnictví stěžovatele. V případě, že by stěžovatel toto dědictví přijal, převzal by tím současně i dluh své matky vůči V. P. a jeho majetkové poměry by zůstaly oproti dané situaci nezměněné. Navíc lze souhlasit se stěžovatelem, že pokud by svůj dům sám neprodal, stala by se tato nemovitost předmětem exekuce. Stěžovatel tedy byl „sankcionován“ pouze za to, že se po skončení dědictvého řízení majetková hodnota, která by v každém případě připadla jeho věřiteli, ocitla ve formě disponibilních finančních prostředků v jeho držení. Popsaný, kasační stížností vytykávaný přístup správních orgánů by tedy preferoval situaci, při níž by poživatel dávek v hmotné nouzi měl pasivně vyčkávat na provedení exekuce na svůj majetek. Jistě není účelem racionálního právního řádu upřednostňovat jednání občanů, které oproti jinému možnému a dovolenému jednání sledujícímu stejný účel zatěžuje neodůvodnitelnými náklady jiné subjekty práva, v daném případě věřitele náklady exekučního řízení.

[29] Jednoznačně je třeba odmítnout koncepci, podle níž by osoba v hmotné nouzi v podstatě mohla zadržet jakékoli hmotné prostředky, které se v důsledku civilních právních vztahů ocitnou v jejím držení, s poukazem na to, že je její prioritou zajistit si svou výživu a nikoli plnit své závazky, tj. např. odevzdat půjčenou věc apod. Taková situace se přiči účelu a smyslu celého sociálního zákonodárství, jehož účelem je vytvořit organizovaný a racionalizovaný veřejný systém pomoci v hmotné nouzi, mající za cíl zajišťovat výživu a základní životní podmínky osob, jež se ocitly v krizové situaci, zákonem pojmenované jako hmotná nouze. Nelze připustit, aby tento úkol stát delegoval na osoby v hmotné nouzi s tím, že je třeba zajistit si tyto životní potřeby svépomocí („exekucí“), zpravidla na úkor jiných soukromých osob.

[30] Z výše popsaných důvodů uznal Nejvyšší správní soud kasační námitku tvrdící, že krajský soud posoudil nesprávně právní otázku ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., za opodstatněnou. Jelikož na stejných úvahách jsou založena rozhodnutí správních orgánů obou stupňů, je potřeba odstranit jako nezákonné i je. Skutková zjištění, na nichž stavěly správní orgány, jež převzal i krajský soud, navíc neodůvodňovaly aplikaci § 3 odst. 4 s. ř. s. Skutkový závěr, že stěžovatelovy majetkové poměry se změnilly pouze tak, že nejprve získal 737 993 Kč a zaplatil jimi dluh, čímž o ně přišel (to vše během června a července 2011), *a priori* vylučuje závěr, že v době vydání napadeného rozhodnutí (10. 10. 2011, respektive 30. 11. 2011) nebyl osobou v hmotné nouzi, neboť jeho majetkové poměry neodůvodňovaly poskytnutí státní podpory ve formě příspěvku na živobytí.

[31] Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku vyslovil v kontextu nastíněných skutkových okolností právní názor, že úhrada splatného dluhu z dědictví není skutečností, která by odůvodňovala odnětí dávky v hmotné nouzi (příspěvku na živobytí). Jeho zohlednění v novém správním rozhodnutí ovšem předpokládá, že správní orgán v dalším řízení postaví najisto, že dluh stěžovateli skutečně vznikl a v době, kdy na jeho úhradu byla vynaložena předmětná částka, ještě existoval a v jaké výši (relevantní by byla dlužná částka stejná či vyšší než uhrazená). Význam může mít také to, zda šlo o dluh stěžovatele či zda jej převzal po své matce (kdy a jakým právním úkonem se tak stalo, viz § 531 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník), a jaké byly tehdy jeho majetkové poměry, zda byl objektivně při převzetí dluhu osobou v hmotné nouzi. Pokud skutečně došlo k převzetí dluhu, musí být jasné, kdy se to stalo a jak, kolik z dlužné částky již předtím splatila matka stěžovatele, kolik případně sám stěžovatel a jaká byla aktuální výše v době předání hotovosti a bezhotovostního poukázání částky pocházející z prodeje domu. Vhodnými důkazními prostředky je třeba také prokázat, zda vůbec došlo k předání hotovosti (např. účastnickou výpovědí či výpovědí svědka při důsledném trvání na sdělení

požadovaných skutečností, jež jsou pro přiznání dávky rozhodné, jakož i doložení listin je prokazujících; k zajištění hladkého průběhu řízení lze užít pohružky pořádkovou pokutou dle § 62 správního řádu aplikovatelného na základě § 66 zákona o pomoci v hmotné nouzi, přičemž nesdělení údajů rozhodných pro nárok na dávku, její výši a výplatu na výzvu dle § 50 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi je dokonce správním deliktem dle § 57 odst. 2 téhož zákona). Při tom je namístě využít oprávnění daná orgánům pomoci v hmotné nouzi v § 49 odst. 2 písm. b), eventuálně odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Za tím účelem bude třeba zformulovat vhodnou výzvu žadateli o dávku a v závislosti na jejím (ne)vyhovění zvolit další procesní postup. Patří se podotknout, že hodnocení věrohodnosti důkazních prostředků či důkazů nepochybně náleží mezi oprávnění správního orgánu vedoucího řízení, a je navíc nezbytným předpokladem pro hodnocení důkazů jako jediného způsobu, jak dospět ke správnému zjištění skutkového stavu, na který pak aplikuje příslušnou právní normu. Žalovaný tedy vytkl správnímu orgánu prvního stupně „posuzování důvěryhodnosti svědecké výpovědi V. P.“ nesprávně, navíc v situaci, kdy tento v odůvodnění svého rozhodnutí pouze uvedl, že ji „nepovažuje za relevantní“, neboť svědek ač poučen o nutnosti doložit smlouvu o půjčce na koupi bytu ze dne 9. 5. 2005, tuto nepředložil (nešlo o hodnocení důvěryhodnosti, ale zřejmě o její využitelnost v řízení).

- [32] Pokud by v novém řízení nebylo zjištěno (ve smyslu prokázáno), že dluh existoval a jednání stěžovatele tedy bylo možné kvalifikovat jako plnění bez právního důvodu (tzv. plnění nedluhu), bylo by situaci třeba posoudit z pohledu ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) [a nikoli § 3 odst. 4] zákona o pomoci v hmotné nouzi, podle něhož není, nestanoví-li tento zákon jinak, osobou v hmotné nouzi osoba, která prokazatelně neprojevuje dostatečnou snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním za podmínek uvedených v § 11 téhož zákona. Pod toto ustanovení totiž spadá svou povahou i jednání, kdy žadatel o dávku (tím, že předá peníze jiné osobě, tj. plní někomu bez právního důvodu, čili platí dluh, který neexistuje), dobrovolně a vědomě sníží svůj příjem. Argumentem *a minori ad maius* se pak dospívá k závěru, že je-li postiženo nezvýšením si příjmu vlastním přičiněním, musí ke stejnému následku vést i jednání, kterým někdo své příjmy úmyslně sníží či se jich vzdá. Pokud by se nepodařilo prokázat, že peníze byly věřiteli skutečně předány (např. ty v hotovosti), a tedy neopustily dispoziční sféru žadatele o dávku či se do ní opět vrátily, byl by namístě postup podle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Nejvyšší správní soud připomíná, že žadatel o dávku je povinen osvědčit skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku a příjemce dávky je povinen vyhovět výzvě orgánu pomoci v hmotné nouzi, aby tyto skutečnosti osvědčil, a to ve lhůtě 8 dnů ode dne doručení výzvy, neurčí-li lhůtu delší [§ 49 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi]. Nesplní-li taková osoba svou povinnost včas, může být po předchozím upozornění výplata dávky zastavena, nebo dávka odňata, případně žádost o dávku zamítnuta (§ 49 odst. 5 téhož zákona).

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

- [33] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnosti stěžovatele proti napadeným rozsudkům krajského soudu jsou důvodné, a proto tyto rozsudky zrušil (§ 110 odst. 2 s. ř. s.). Protože ve věci ad a) již v řízení před krajským soudem byly důvody pro zrušení správních rozhodnutí vydaných v prvním i druhém stupni, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že za použití ustanovení § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil i tato ve výroku II. označená rozhodnutí správních orgánů a věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Zruší-li Nejvyšší správní soud i rozhodnutí správního orgánu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento správní orgán vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí

(§ 110 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.). Tento názor lze shrnout tak, že zjištěný skutkový stav neodůvodňoval určení, že stěžovatel není osobou ve hmotné nouzi dle § 3 odst. 4 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Uspokojení vlastních životních potřeb nemá absolutní přednost před úhradou existentního dluhu, ale je třeba v každém případě vážit individuální okolnosti, včetně porovnání s tím, jak by se do situace osoby v hmotné nouzi promítl jiný, právem předpokládaný způsob vypořádání vztahů po přechodu majetkových hodnot na posuzovanou osobu (v tomto případě v souvislosti s nabytím dědictví stěžovatelem a následném zpeněžení majetku za účelem umoření dluhu). Odnětí příspěvku na živobytí nebylo v posuzovaném případě v souladu se zákonem.

[34] Jelikož Nejvyšší správní soud současně se zrušením napadeného rozsudku ad a) zrušil i rozhodnutí správních orgánů, a je tedy posledním soudem, jenž ve věci rozhodl, musí kromě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodnout rovněž o nákladech řízení před krajským soudem (§ 110 odst. 3 věta druhá s. ř. s.). Stěžovatel měl v projednávané věci plný úspěch, avšak v těchto řízeních mu žádné náklady nevznikly, a neúspěšný žalovaný nemá na náhradu nákladů řízení právo. Proto Nejvyšší správní soud podle § 120 ve spojení § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. rozhodl, že žádný z účastníků nemá ve vztahu k věci ad a) právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ani řízení o žalobě.

[35] Stěžovateli byl usnesením ze dne 11. 6. 2012, č. j. 6 As 27/2012 - 35, ustanoven zástupcem JUDr. Tomáš Čejna, advokát, se sídlem Dr. Skaláka 10, 750 00 Přerov. Ustanovenému advokátovi byla v rámci sporu o místní příslušnost krajského soudu vedeného Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 6 As 27/2012 již přiznána odměna za převzetí a přípravu zastoupení dle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), takže zbývá vypořádat odměnu ustanovenému zástupci za úkony učiněné ve věci ad a) v řízení před krajským soudem a v řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutí krajského soudu ve věci samé. Ustanovený zástupce v řízení před krajským soudem doplnil žalobu ve věci vedené původně pod sp. zn. 73 Ad 1/2012 podáním ze dne 6. 12. 2012. Za to mu přísluší odměna za jeden úkon právní služby ve výši 500 Kč (podle § 7 bod 2 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu ve znění účinném do 31. 12. 2012). Dále se ve všech čtyřech věcech konala před krajským soudem dne 27. 11. 2013 ústní jednání, jichž se zástupce žalobce (substitut) účastnil, avšak celková doba trvání všech jednání nepřesáhla 30 minut (13.30 – 13.45, 13.45 – 13.50, 13.50 – 13.55 a 13.55 – 14.00 hodin). Proto Nejvyšší správní soud považuje za adekvátní odměnu za účast na všech proběhnutých jednáních shodného průběhu bez konkrétních přednesů odměnu pouze za jeden úkon právní služby dle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu ve výši 1.000 Kč, ve znění § 9 odst. 2 téhož předpisu účinného od 1. 1. 2013. Za jedno jednání tedy náleží ¼ této částky, tedy 250 Kč. Náhrada za promeškaný čas činí celkem 200 Kč za dvě půlhodiny [§ 14 odst. 1 písm. a), odst. 3 advokátního tarifu], tj. 50 Kč za ¼ této částky. Náhrada cestovních výdajů vychází z vykázaných 48 ujetých kilometrů při průměrné spotřebě podle technického průkazu 6,5 l/100 km dle normy ES 94/12 a ceně benzínu 95 dle vyhlášky č. 472/2012 Sb. 36,10 Kč/l. Sazba za 1 km činí 5,95 Kč (6,5 x 36,10 = 234,65/100 = 2,35 + 3,60) a celková náhrada za cestu na jednání a zpět 286 Kč (48 x 5,97). Jedna čtvrtina jízdného představuje částku 71,50 Kč. Za kasační stížnost ve věci ad a) jako podání ve věci samé dle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu náleží zástupci 1.000 Kč. Ke každému uznanému úkonu právní služby přiznal Nejvyšší správní soud ustanovenému zástupci rovněž paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč, tj. celkem 900 Kč (podle § 13 odst. 1 a 3 advokátního tarifu). Součet uvedených položek (2.771,5 Kč) je třeba dle § 35 odst. 8 s. ř. s. zvýšit o DPH 21 % (582 Kč) na celkových 3.354 Kč. K výplatě této částky byla současně stanovena přiměřená lhůta.

[36] Ve věcech, jež byly dle výroků III., IV. a V. vráceny krajskému soudu k novému projednání, rozhodne o nákladech řízení včetně odměny ustanoveného zástupce krajský soud v nových rozhodnutích, jimiž řízení skončí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. srpna 2014

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu